

Ճարրիչ անելեանի Մատենադարանէն, էջ 464/5: Գր. Մուրաս Պոշարանի նուիրած յօգուածին մէջ Խորովածէմ թ. 326 Զեռագիրն մանրամանորէն վերստին վերըսնելով՝ յատուկ մատզոնի հեան առարկայ ընայեց Եփրեմի “Անշտասան ասացուածքներն” վասն Կիկոնիդեայ բաղադր. (էջ 203—208): Մատենադարանի Հեղինակը մի առ մի յառաջ բերելով այս “Ողբերդոն գինակարգութիւնը” “Ասցուած առաջնորդ, կարծած էր “Ասան Յանդիմանութեան”, ձառը: Իրաւամբ սխալ կը թուի “այս կարծիքը, Գր. Մուրասին, որուն համաձյան այս Առաջապահ կարծեմ թէ չէ ինչ մասն Վեր: Առաջապահ չուն Կիկոնիդեայ ուղարկչին... այլ առանձին ինչ գուուած (Յուշարձան, էջ 305): Ինչ է իսկապէս “այս առանձին ինչ գուուած, ը”

Եփրեմի բանաստեղծական եւ հոգետորական գործոց Լամիի Հրատարակած հատորներն անաօթ է թէ Եփրեմ յօրինած է Խոսքու: Խոյս = Վասն Յանդիմանութեան քանի մը ճառեր (P. J. Lamy, S. Ephraemii Hymni et Sermones, 1882, II, 363—394, IV, 89—104): այս հաւաքական ճառերուն մէշտ “առաջնորդ, ն է որ կը ներկայացրէ ինդրյանիթ Հայ բնագիրը՝ գրեթե բառական թարգմանութեամբ, եւ որպէս Հրատարակուած փարբիկ հատուածը գուազկել կու տայ դասական անարատ հայերենով: Կը կարծեմ թէ Ըասն Յանդիմանութեանն առան տակ հաւաքուած ճառերն ամբողջապէս վերածուած եւ Հայերէնի պայպէս կարծել կու տայ “Ասցուած առաջնորդ, (Խօսք Խօյս) Խօսքը՝ որ բնականաբար կ'ենթագրէ Երւուր, Երւուր... յաշորդական հատուածներ: Դժմախտաբար առաջն ասացուած, ին վերըսուութեան հետ կը պակոն նաև յաշորդ ճառերը, “զի թղ. 385ր ի կատարածի իշխան կաւարտի ամբողջ ձեռադիր մատեան, (Յուշ, էջ 205):

Կարելի էր արգեաց ինդիւլ Պոր. Մուրաս ու էն որ այս իւր մէջ անկախ հատուածը փութար Հրատարակել, եթէ տեղոյ անկասաս պարագաներն անկարելի կ'ենևն համեմատել ընագիրը ասորւոյն հետ, սիրով յանձն կ'առնուակ անձնապէս լրացընել այս պակասը:

Հ. Ա. Վարդասեան

ՄԱՑԵՆԱԳԻՑԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑԱՆԿ

“ՅՈՒԹԵԼ ԱՐՑՈՒՐԵԱՆ ԱՐԱՐԱՏՆԵՐԵՐԻ

25 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

(1887—1911)

ՀԱՅԻ ՄՌ ԽՕՍՀ

Քառորդ դարու կարեւոր ժամանակամիջոցի մը մէջ “Հանդէս Ամսորեայ, թերթու ոչ թէ միայն իւր կեանքը պահեւ յաջողեցաւ, այլ նաեւ տուա կեանք մը համստ՝ բանասիրական-պատմաքննական գրականութեան մը: Այն դարեւու պատմիթիւնն, որոնցս սուտերագիրը միայն շատ սուրոց եւ պակասաւոր գծերով ունէինք, “Հանդէս, ը որոշեց եւ լսաւորեց: Հայերէն լեզուի ըննական ուսումնասիրութեան դրդիչն եղաւ: “Հանդիսի, էշերէն չպականցան ընազաւառներու տեղազական ուսումնասիրութիւններն եւս: Այս բազմադիմ արդիւնքով “Հանդէս, ը յորդառան՝ քայց եւ դժուարամատոյց, աղքիը գարձաւ բանասիրաց: Կը պակէսէր 25 ամեայ ընդարձակ գործունէութեան մը համատեսական պատկերը: Ոչ թէ միայն ազգայիններ, այլ նաեւ Եւրոպացի հայագէտներէն շատերն ալ մոադրութիւն դարձնելով այս իրողութեան առաջարկած էին մասնագիտական ցանկ մը հրատարակել “Հանդիսի, Յոթելեննի առիթ: Սիրայօժար յանձն առինք այսպիսի տաճանելի գործ մը համաձյան գտնելով զայն եւ մեր անձնական գաղափարին, թէպէտ շատ քեզերն իրականին մէջ պիտի համոզուին մեր “տաժանելիի, վերադրին ամենայն իրաւամբ գործածուելուն:

“Հնդիանուր Յանկ, տիտղոսին տակ ամփոփեցներ իրարմէ շատ քեզերն իրականին մէջ պիտի համոզուին մեր “տաժանելիի, վերադրին ամենայն իրաւամբ գործածուելուն:

Յանկ Ա. Յոդուածագիրներն եւ

իրենց յօդուածները: Այս մասին մէջ կան

1. “Հանդիսի”, բոլոր աշխատակիցներուն անուններն այբովենական կարգաւ:

2. անոնց իւրաքանչիւրին գրած յօդուածը՝ նիւթի կարգաւ:

ծածկանուամբ եղած ստորագրութիւնները՝ Հեղինակին բուն իսկ անուան տակ անցուցինք: Եթէ անուան մը սկզբնաւտառ կամ վերջատառը միայն կար ստորագրութեան մէջ, ամեռջացուցինք զայն, եւ քառակուսի փակագիր մէջ առնիք, ի բաց առեալ բանի մը անկարեւորներն, գրոնք ծշղել անհարին եղաւ մեզ:

Յօդուածներու մէջ հետեւեալ կարգը պահուած է

ա) բանասիրական յօդուածներն, որոնք Հեղինակաց անուան կը յաջորդեն անմիջապէս.

բ) բանաստեղծական կուրրներն Բնամասուութեամբ նշանակուած. եւ՝

գ) մատենախօսականներն՝ Բն համասուութեամբ պէս պիտուած:

Ցանկ թ. Անուանց եւ Նիւթոց: Այն ամբն յատուկ անուններն եւ բանասիրական նիւթերն, որոնց մասին պատմական, լեզուաբանական, աշխարհագրական եւն. տեղեկաթիւններ կան, այս բաժնիս մէջ ամփոփուած են, կրկն գլխաւոր զանագանութեամբ.

1. Իրեւե գլխաւոր առարկայ ուսումնասիրութեան, որ կը ճանչուի կամ յօդուածներու շարունակեալ ըլլալէն եւ կամ նոյն կարգի մէջ անցուած իշանամարներէն.

2. Իրեւե երկրորդական առարկայ, որ անջատուած է առաջններէն դիտ. = լիտոլութիւն կամ տեղ. = տեղեկութիւն, համասուութիւններով;

Այս ամբողջ բաժնին մէջ ամենէն աւելի նկատելի կէտն այն է, որ մեր

պիտուածնպատակը չէր յօդուածի եւ կամ նիւթի մը համազգի բովանդակութիւնն՝ մանրամասն կէտերով ներկայացնել, այլ անոնցմէտ անհամազգի տարրները զատել. Օրինակով մը բացատրենք մեր ըսածը. գաւառի մը ամբողջ մասանց վրայ խօսող նիւթի մէջն՝ միայն ամենազիւարուներն առինք, այսպէս՝ բաղադրներն. իսկ գիւղերն եւ որից մանրամասնութիւնը զանց առինք. քայլ եթէ տարբեր գաւառի մը գիւղին վրայ դիտութիւն կար, զայն անցուցած ենք ցանկին մէջ. այսպէս իմանալու է նաև՝ ազգագրական, պատմական, հնախօսական եւն. նիւթերու նկատմանը ալ:

Այս մասին հետ միացուցինք նաև ծեռագրաց ցուցակները: Ամէն ծեռագիր զատ զատ նշանակուած է թէ իւր նիւթին համեմատ եւ թէ այն քաղցին անուան տակ, որ որ ծեռագիրն կը գտնուէք ծեռագիրը ցանկուած միջոցին:

Անուանց եւ նիւթոց պիտուած կարգն այրուենական է. ասոնց իւրաքանչիւրին տակ իւր տեսակին համեմատ եղած ուսումնասիրութիւններն՝ կարելի եղած ըիշ քաֆանումներով անցուցած ենք: — Ցանկի գործածողները մէկ ակնարկով պիտի կարենան անոր ընտանենալ:

Ցանկ թ. բառերու: Ցանկած ենք այն ամէն բառներն, որոնց մասին կամ լիզուաբանական համեմատութիւնն եւ գրչագրական սրբագրութիւններ եղած են, եւ կամ որոնց նշանակութիւնը ընդունած է: Լեզուաբանական սուսպարանութիւններն անխտիր ցանկած ենք. քայլ եթէ բառի մը տակ՝ նոյնազգի որից բառեր ալ նշանակուած են, անցիշատակ թուուած ենք: Գրչագրական սրբագրութիւնն եթէ շատ են եւ որոշ ընազրի մը կը հային նկատողութեան շենք առած. նիւթոց ցանկի մէջ ընդհանուր տիտղոսի տակ գետեղուած ըլլալիվ, նոն կարելի է գտնել եւ տեղերն բանալ: Եթէ գաւառ-

կան բառերն այբուբենական կարգաւ եւ կամ խմբովին հրատարակուած են՝ անոնցմ միայն ամենակարեւորներն առած ենք: Ամէն դիտողութիւն մանրամանութեամբ ցանկել անկարեւոր համարեցանք, նկատելով ժամանակի եւ հրատարակութեան ծախքին կորուստը: Շատ անիփ գործնական եւ դիրքին կ'ըլլար՝ եթէ ամէն 10 տարի այսպիս մասնագիտական ցանկ պատրաստուէր եւ թերթին կցուէր:

Հոս կը մեր յայտնենք ջորճակալութիւնը Պտ. չ. Յ. Տէր-Մարգարեանի, որ սարեհածնցաւ ցանկեւ 1. իդ-ին տարիներու յօդուածները. 2. ծեռագրաց ցուցակները. 3. Ակնայ գաւառաբարդառու:

Գործոյս մէջ եթէ նշմարուին քանի մը անհետեւողութիւններ, պատճառն այն է, որ նախազիծ ծրագրին ինչ էնչ կէտերն՝ գործին ընթացքին մէջ բարեփոխելով պատշաճազյն համարելով, նախընթաց արդէն գրուած կէտերու պրազրութիւնը վրիպած կրնայ ըլլալ մեր ուշադրութենէն, որոնց մնախն ապահով ենք, որ մեծապ. գրագէտներն պիտի փոթան ներդամութեան զգածման հետ, իրեն ոդուարութիւններն ալ համեմատութեան առնելու, վասն զի եթէ միջակ հատորիկի մը՝ այնչափ մանրամաննեալ ցանկագրութեան մէջ վրիպակներ կը սպազին, ինչ սահլու ենք 25 մնաստուար հատորներու ի տես....:

Այսու սակայն չի բարձուիր մեզմէ այն գոհունակութիւնը, զոր հնտեւեալ կրկնն տեսալէտներէ ունենալ կը կարծենը, նախ՝ հաստատ համոզաւ ենք, որ այս ցանկը բանասիրաց պիտի մատուցանի շատ կարեւոր ծառայութիւն մը. եւ երկրորդ, տպագրութեան 400 ամեակի նախադրան մէջ պիտի պատկերացընէ այս նորակերտ մեթոդիկ ցանկն այն գործունէութիւնը, զոր ցոյց տուա Հանուկ Ամսորեայ, իւր հրատարակութեան 25

երկար տարիներու մէջ, անզամ մը եւս ստուգել տալով թէ 400 ամեակը կը տոնիէ: Դայ բանասիրութեան աւելի հատապոն հիմքու վրայ հաստատուելն ետքը, եւ ասոր ապացոյց 25 ամեայ բանասիրական վաստակոց իբր յայտարար պիտի ծառայէ այս եռապատիկ Յանկը:

Հ. ՎՐԹԱՆԱԿ ԲՈՒԽԱՏԵԱՆ

ՅԱՆԿ Ա.

Յօդուածագիրների եւ իրենց յօդուածները:

- Ա. Բ. ՊԵՏՐՈՎԻԿԱՅԱՆ:
- Բ. Բ. ԷՐԵԿԵՆ Սանկտպուտ եւ արգի հայ գերասանութեան. իր 173.
- ԱՐԵԼԵԱՆ Մ. Գ. Թորոսեան Զ. Ընթացք թուառանութեան. իր 92.
- Խանճեան Հ. Ս. Նոր դասագիրը թուառանութեան. իր 160.
- Ա.ԳԵՂԱՆԻ Ի. Գ. Խ. Խաչիկոնց Գ. Պատկերազարդ պատմութեան Հայոց. իր 384.
- Վ. Ա. Ա. Վ. Հ. Հ. Հեղինակներ. իր 383.
- ՇԴԱՄԵԱՆ Պ. Հ. Բ. Բ. Բ. Դերսասան. ու 152. — Կաթիլ մը Հուր. ու 67.
- ՇԴԱՄԵԱ. Խափան մանձն. եւ Հայերը. ժկ 129.
- Մ. Պ. տապահաքար Խօթնգեալց ու. ՄԱՆԻ Ն. : — Գ. Տէր-Աբրահամեան Յ. Նոր բառագիրը հայերէն դրաբարէ՝ ուլուրհարդի, ուսւերէն թարգմանութեամբ. իր 323.
- ԱԼԻՆԵԱՆՆԵԱՆ Մ. Բ. Բ. Դեռ. Կայ Ժամանակ. ի 67.
- ԱԼՊՕՅԱՆՆԵԱՆ Ա. Գ. Ք. Քնունթեան մը ապացին հրանդանոցի 1901ի բնդ. Օրցացին վայր. իր 108, 169, 302.
- ԱԿԻՆԵԱՆ Հ. Ն. Ա. Ծիարէ մը հայ իրաւուց պատմութեան վրա եւ Յ. Կարոբ նոր Հրատարակութիւններ. իր 339, 358. իր 37, 215.
- Աշուաշոր կնկը. իր 121.
- Գրիգոր Աթթամարցւց նորագիւտապը. իր 32.
- Գրիգոր Աթթամարցւ Խամբէ նահատակութեան ապրին. իր 317.
- Դարեկան Աշուաշոր կնկը. իր 296.
- Դաշիթ Վրդ. Վուայեցի. իր 199.
- Զաքարիա Եպ. Գնունեցոց կաֆայք եւ իւր առղերը. իր 231, 279.
- Զաքարիա Եպ. Գնունեցոց Կաֆայք ի պատմութիւններին Աշեքսանդրի. իր 341.
- Զաքարիա Եպ. Գնունեցոց տաղերու մէջ օսուր բառեր. իր 30.
- Բարթո Թխութեցի տաղասացը. իր 284.
- «Թիմո» գրքին, Հեղինակը եւ յօրինան ժամանակը. իր 371.
- Իրենէսա հայ մատենագրութեան մէջ. իր 200.
- Իրենէսա «Ցոյցը» լսաբներէնէ թարդմանաւծ է. իր 306.

- Փակագետն վ.՝ Պատմութիւն հայ գրականութեան. իր 158.
- Ormanian M.: L'Eglise arménienne. իհ 51.
- Քէլէկան Collection. իհ 128, իհ 313.
- Ficker G.: Die Phundagiagiten. իհ 763.
- Fink Fr. N.: Եպիփան Կողացուն. Եկեղեցի ուժութանը պարարքն ու շահ սորովութեան. իհ 58. — Verzeichniß der arm. Handschriften der königl. Universitätsbibliothek Tübingen. իմ 142. — Atlas zum Katalog. իմ 143.
- Franz A.: Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter. իհ 308.
- ԱՃԱՄԵՐԱՆ Հ. Յ. և եւ կ ձայներուն Ըստութիւնը. իր 159.
- Խաղերէն յօ եւ օ եւ հայերէն և եւ կ ձայները. իհ 87.
- Խաղերէն յօ ուներ. իր 93.
- Հայերէն բնակուն եւ կրիստոռ բառերը (630 բառի բնակութիւն). մզ 202, 232.
- Հայերէն նոր բառեր նորագիւտ նացորդաց դրց մէջ. իր 193.
- Հայերէն նոր բառեր Տիմոթէոս կողին Հայականութեան մէջ. իր 367, իհ 44, 148.
- Հայերէն սորագրութիւններ. իր 120, իհ 231, 347.
- Կու ձայնակի օրէկը մէ 0.2 = Զ. մզ 346.
- Կուրիս եւ Շարսուար բառերը. իհ 119.
- Ցուցակ Հայերէն ձեռագրաց Նոր-Բայազէտի. իհ 289, 368. մի 52, 208, 377.
- Ցուցակ Հայերէն ձեռագրաց Սահմանադրան մարտարի կ Կարին. ժ 28, 241, 340, 371, ժ 24, 264, 294, 343, 359.
- Ցուցակ ձեռագրաց Թարիքի. մզ 201, 265, 308, 370, ի 18, 89, 176, 264, 377, ին 39, 106, 238, 274, իհ 58, 79, 115, 204, 235, 266, 303, 328, իհ 71, 181.
- Բանի մը դիմուսութիւնը. մզ 231.
- Բանանան կիրարական մնալը. մզ 254.
- Բնակութիւն եւ համայնտաթիւն եւնկայ նորագիւտ ձեռագրին. մզ 33, 83, 113, 149, 161, 200, 237.
- Օն.՝ Զօրթարթի. իհ 129.
- Քի. Արթիեան Յ. Տունկեր եւ անօնց Հայերէն անոնները. իր 379.
- Meillet A.: Esquisse d'une grammaire comparée de l'Arménien classique. ժ 105.
- Կամասարտանց Տ. Բառագիւր Արարատան բարբառի. մզ 382.
- Պետերսն Հ. Կամաս մը հայ լեզուի պատմաթեան. մզ 335.
- ԱՅԾԵԱՄԻՆ. Եմըլ մը Արամ գիւղին հայ լեզուի. իմ 271.
- ԱՅԾԱԶԵԱՄՆ Ա. Յ. Յ. Կառարանչեան Գարբականի. իմ 248.
- ԱՅԾԵԱՄՆ Հ. Ա. Պոյներու բառագրութեան եղանակի ըստ Տինց (աղեղութիւն այլեւայլ բառերու վեց). մզ 370.
- Յայտարարութիւն Հանգէս Ամսօթայուի ա. 1.
- Կարագան Հայերէն լեզուն. ա. 133.
- Տառագրութեան ինդրոյ առթիւ. իհ 73, 97, 117, 149, 165, 208, զ 37.
- Ք. Պէտք Recherches sur la syntaxe comparée de l'Arménien. մր 377.
- ԱՆԴԵՐՄՈՒՆ Յ. Գ. Յ. մեն ՏԱՅԵԱՄՆ, Հետու զտական ուղղութեան թիւն. — Պանական ուսումնակրութիւնը (թոդմ. Տայեան). իր 309, իր 18, 83, 144, 190, 227.
- ԱՆՈՓԵԱՄՆ Ա. Ամսանային ողեւորութիւնից գեցի ի Հայու ա. ՄԱՅՈՒն..
- ԲԺ. Կառա. զ 347.
- Երկու Վարդ. կ 222.
- Թյուունին. զ 347.
- Ինչ մաց. զ 254.
- Խլացու շարդ. զ 347.
- Հրաժեւու. կ 222.
- Հրեշտակ. կ 116.
- Զեման. զ 22.
- Ճակատ. զ 254.
- Մարտար. կ 21.
- Շուշան. զ 254.
- Անեւինեներ. զ 254.
- ԱՐԵՎԵՆԵԱՄՆ Հ. Պարսկաստանի Հայերը, նրանց արեալը, ներկան եւ ապագան. մզ 1, 43, 65, 141, 183, 268, 299.
- Մանրարը. թ 28, 256.
- ԱՐԵՎԵՆ Յ. Գիտին ի ծագման խնդրը. մզ 83.
- Հայերէն Գիտին եւ բարեւստանի նուրական ծառը. թ 267.
- ԱԿԿԵՐԵՎԵՆ Հ. Ա. Աղջային երգեր հին Հայոց ի գետեր ուսուցակեան. լ 133, 165, 197, 229, 286.
- Ալամալուի սեպանեւ արձանագրութիւնը. ը 69.
- Թղթակցութիւն Քրիստոսէ մէ գար յառաջ. լ 282.
- Միկթարեան մարտանութեան երկութեան յորթւններ. մէ 258.
- Մէկը գուռն Տոսպեանց կրօնը. կ 239.
- Շամբար. — Սաւ. Են. կ 84.
- Ա. Չեւորութիւն ի Հռոմ. կ 151.
- Աւազացան Լեմնն Ալպեմնոր Բէկին դաստ սեպագիր արձանագրութեանց վրացը. կ 47.
- Աւազացան Բէկին նոր դաստ սեպագիր արձանագրութիւնները. կ 23.
- Տարկան բննութիւնը եւ մրցանակարաշխութիւն Այննական Միկթարեան վարժաւ բանի ի կ. Պոյն. զ 193.
- ԱԽԵՏՄՈՒՆ Հ. Ա. Անի պեղումը. իր 222.
- Աւարից Անհ. Կայսեր ադամանդեայ Յորեւնացը. իր 353.
- Դոգիսեան Գ. իր 223.
- Լէօ գրական յորեւեանը. իր 129.
- Լուսարան Կարսուս մը (Արգիւր). իր 96.
- Կոմիսս Վրզ. եւ Հայ քնարը. իր 95.
- Հայերէն Աստուած բառը. իս 277.
- Շահազդի Սիրատ. իր 60.
- Ուղարքութեան ինդրոյ առթիւ. իր 321, իհ 21.
- Վանցեան Գրիգոր. իր 224.

- մին. Թարայկեան ՀՅՕ. ԼՅԵ, կենսագրական անհարդ. թի 255.
- Թորոսան Զ.՝ Դպրոցի դիրքը, նախակրթա-թարանաց համար. թի 191, Դ մաս թի 284.
- Ազգիաց համար. թի 192. - Դպրոցի դիրքը ընտառ ընթերցութեան բացառութած, և ճամփառակերներով զարդարուած. թի 383.
- Ռանիկապատէպի համար. Ա եւ Բ մաս. թի 190. - Միջին ընթերցը Ա. տարի. թի 284.
- Դատուուրեան Ա.՝ Ռուս բանաստեղծներ. թի 286.
- Հայ Մալուս (Խուսեէն). թի 383.
- Մեծարենց Մ.՝ Ծիծածան (Քերթուածներ). թի 285.
- Finck Fr. N.: Die Sprache der arm. Zigeuner. իր 87.
- մին. Առարկեան Հ.՝ Դարլիկ. իր 220.
- Գրացաց Պ. Պալեց դրաստ. թի 343.
- Շահրիման Վ.՝ Սարդու մը պետքթիւնը. թի 60.
- Jeske-Choiński Th.: Eine Sonne im Erlöschen. թի 344.
- Պ. - ԳՐԱՎԻՆԵԱՆ:
- ՔԱՅԱՑԱՆԵԱՆ ԳԲ.՝ Գրական գէմքեր. իր 376.
- Շատուուրեան Աշ. իր 246.
- Եօհանիսիսկան Յ. իր 135, իր 7.
- Շահմազիսկան Արք. իր 161, 297, իր 100.
- Ռուսական նորագոյն բանաստեղծներ — Յովհ. Բուժմանեան. իր 4, 68.
- Վենելովիկի իւրի. իր 74.
- ՔԱՅԱՑԱՆԵԱՆ Գ. Յ. Արեւելագիտաց ԺԱ. Կրորդ Համաժողով. թի 314.
- Գրատութիւն մը (Խայտանեէսի մասին). գ 22.
- Դրամ Յովհաննու Շմէշկայ. դ 110.
- Երկու խօսք նախակերպեան համեմատացով կնքի կնքիներու մասին. թի 51.
- Ետրուսկացից եւ իրենց նորագիւտ յիշատակցին. գ 101.
- Կեղծ ինք մը. թի 186.
- Համեմատականաթիւն թեանց մասին դիտուզթիւն. լ 383.
- Հայէմի ուսցչազգեստի հետ տեսակցութիւն մը. Ժ 19.
- Շահման Բաւարգի. լ 379.
- Պարիսի կիւրէնի թանդարանը. դ 77.
- Քանութիւն Ուշոյն Մ. Խորենացի. կ 362.
- ՔԵԿ-ՅՈՎԱՆԻՖԵԱՆ ԱՍՏ. Տեղեկաթիւն կար հա-հանգի հայ կոթ. ժողովրդեան վրայ. իր 153.
- մին. Դատուուրեան Աշ.՝ Ռուս բանաստեղծներ. թի 286.
- ՔԵԼՔ ԴՐ. Վ. Ազնիկը. թի 65. .
- Երկրորդ անգելիսթիւն ուղեւորութեան Բէլք եւ Լէմն գիտականաց (Թրդմ. Տաշեան). թի 65.
- Ծագը. (Թրդմ. Հ. Բ. Վ. Պիլէղիմեան). թի 321.
- Հայոստամի աշխարհագրութիւնը. թի 233.
- Առումնական Աղեւորութիւն. թի 215, 243, 287, 385.

- Տեղեկագիր քննական ուղեւորութեան մը՝ Հայու Ա. Բէլք եւ Ա. Ֆ. Լեմնան (Թրդմ. Տաշեան). թի 281.
- ԲԻՇՈՎ ՓՈ. Լէհաստանի Հայոց անցեալէն (Թրդմ. Գալէմքեարեան). դ 5, 86, 55. ԲՆԱՎԱՆՈՒՄ - Տէկնէլիւմեան:
- ԲՐԱՌՈՒԵԿ Ն. մին. Գաթըրտեան Հ. Յ. Հան- գանակ համայու. կ 246.
- Շմիդ Եղիկյաց Գերմ. Թարգմանութիւնը. թի 181.
- ԲՐԲՐՈՎԱՀ-2 ՊՐ. Զ. Զմիւնիկի 1888 տարւց անհետական դիրքը գ 174, 195, 218.
- Պոյոց արթուրութիւնն ընդհանրագու. դ 24.
- (Առեւորական) Շամբալուր. դ 74, 118.
- Տրապիզոնի 1889 տարւց երկորդ եռամսեայ առեւոր. աղղիկագիրը. գ 245.
- ԲՐՈՒԱԼՈՒ Արևեստ բանաստեղծութեան. (Թրդմ. Ենէկէվիշեան). գ 89.
- ԲՐՈՒԳԻՆ ՍՈՒ. Հայերն լեզուին հաթերեւի վրայ ըրած աղղիկութիւնը (Թրդմ. Հ. Ա. Վայու- սովուն). թի 227, 259.
- ԲՐՈՒԱԼՈՒ Գ. Յանակին գիտակալ բառեր Հայերենի մէջ (Թրդմ. Հ. Յ. Տաշեան). ը 25, 47, 83, 155.
- Գ. մին. Եկեղեց Հ. Մարգ. եմ. թի 341.
- Մէկեան Մ.՝ Ընթերցողների ուշագրու- թեանը. թի 123.
- Մոլիկը արթուր (Թրդմ.). թի 340.
- Մէֆէրեան Հ. Ա.՝ Ակղունկ կրօնաւորա- կան կենաց. թի 344.
- Ficker H. u. Bolte J.: Die Reise der Söhne Giaffers, aus dem Italienischen des Christoforo Armeno etc. ժա 378.
- ԳԱԲԻԿԵԱՆ Կ. Երկու նկատողութիւն. իր 304.
- ԳԱԲԻԿԵԱՆ Ա. - Վ. Ա.ՅՈՒԱՆՔ:
- Հայկական արձանագրութիւնն Ալիկացիի դի- զում. իր 500.
- Միթթար, միթթարէ անուան եւ բայց առու- դարմանթիւն (Ա. Մատա). իր 27.
- ԳԱԲԻԿԵԱՆ Մ. Ա. Անիս գաւառապարու- թար. իր 181, 207, 248, 279, 315, 344, իր 54, 91, 120, 155, 190, 221, 252, 267, 376, իր 97, 114, 234, 298, 343, իր 103, 410, 585.
- ԳԱԶԱՆԱՆԵԱՆ Յ. Եւգիկի Հայոց գաւառապար- ութար. իր 97, 146, 174, 208, 256, 298, ժ 11, 46, 145, 176, 207, իր 336.
- Ասհմանկան ներկյաց հայ բարբառներու մէջ. իր 55.
- ԳԱՎԱՐԱՑԵԱՆ Հ. Յ. Ագաթանգելոս. գ 24.
- Հինգերորդ գարու շարս հայ պատմագրու- թեանց ժամանակները. ա 9.
- Փաւուսու Բիւզնետ. գ 40.
- ԳԱԲԱՐԱՑԵԱՆ Հ. Յ. Մարիամ Թերեկիոյի Տրիտոն Հայոց պատմագրութիւնը. գ 92.
- Տըրեստ Հայ աղղիականութիւնը. գ 28.
- ԳԱԼԱՄԵԱՆԵԱՆ Հ. ԳԲ. Ագէլուրերի քա- րոյը. թի 234.
- Աղդաբարի թերթ. թի 219.
- Աղդաբարի հրատարակութիւնը 1887 տարւց.

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՑ ԵՒ ՊԱՏՎԱՐԱՆՆԱՏՈՒ ԲՈՐՅԱԿԻՐ Տ. ՊԱՓՈՅԵԼ Վ. ՊԱՇՆԵ

ՎԵՐՆԱՅԻ ՄԱԿԱՐԵՐԵՐ ՑՎԱՐԱՆ